

INTEGRALE VISIE OPENBARE RUIMTE VOERENDAAL

COLOFON

Integrale Visie Openbare Ruimte Voerendaal

OPDRACHTNEMER	<i>idverde</i> Advies ECI 10 6041 MA Roermond T 046 436 0850 E advies@idverde.nl
OPGESTELD DOOR	Nathalie Obrusnik, Nina Pigmans en Stef Hooghiem
VRIJGEGEVEN DOOR	Nasim Duives
OPDRACHTGEVER	Gemeente Voerendaal Raadhuisplein 1 6367 ED Voerendaal
PROJECTNUMMER KENMERK	724220062
STATUS	CONCEPT
DATUM	31-05-2023

Copyright 2023 *idverde*. Indien gegevens uit deze tekst openbaar gemaakt worden dient in de bronvermelding *idverde* te staan.

Voorwoord

Voerendaal is een van de aantrekkelijkste gemeenten in Zuid-Limburg om te wonen, te werken en te recreëren. En dat willen we natuurlijk graag zo houden. Als gemeente hebben we de ambitie om onze openbare ruimte zo goed mogelijk te benutten. Dit doen we door de ruimte die we hebben optimaal in te richten en goed te onderhouden, voor onze inwoners, ondernemers, scholen en verenigingen. Voerendaal is bovendien gastvrij en heet recreanten en toeristen graag welkom in onze mooie omgeving.

De openbare ruimte is van ons samen.

Dat betekent ook, dat wij samen verantwoordelijk zijn voor onze leefomgeving. Als gemeente houden we dan ook rekening met de belangen van alle gebruikers van de openbare ruimte. Voerendaal zet hierbij in op participatie, waarbij de gebruikers een belangrijke rol spelen als het gaat om het benoemen van doelen **en belangen**.

Integrale visie

Dit vraagt om een integrale kijk op het gebruik van de openbare ruimte, een integrale visie. Deze integrale visie openbare ruimte (IVOR) is het strategisch kader voor de ontwikkelingen van onze leefomgeving tot 2033. De IVOR is een dynamische visie die meegaat met de landelijke ontwikkelingen en opgaven maar ook ruimte biedt aan onze eigen wensen en ambities.

Het vertrekpunt van de visie zijn de uitkomsten van de enquête over de openbare ruimte **ingevuld door inwoners en ondernemers. De resultaten uit de enquête vormen - samen met de input van onze deskundigen, het gemeentelijk beleid en onze ambities - de leidraad voor het proces van inrichting, onderhoud en vervanging van de openbare ruimte in Voerendaal.**

Toekomstbestendig met oog voor alle gebruikers

Kortom, met de IVOR Voerendaal willen we zo goed mogelijk aansluiten op de gemeentelijke opgaven en ambities. Nu en in de toekomst. Hiervoor richten we de openbare ruimte in op een manier die aansluit bij deze ambities en ruimte geeft voor onze toekomstige opgaves.

College van B&W

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	3
1. INLEIDING	5
1.1 Waarom een Integrale Visie Openbare Ruimte?	5
1.2 Wat willen we bereiken?	6
1.3 Kaders voor deze visie	7
1.4 Proces	8
1.5 Leeswijzer	9
2. ONZE AMBITIES VOOR DE OPENBARE RUIMTE	10
2.1 THEMA 1: Leefbaarheid & Gezondheid	11
2.2 THEMA 2: Duurzaamheid	14
2.3 THEMA 3: Klimaat	17
2.4 THEMA 4: Natuur & Landschap	20
2.5 THEMA 5: Beleving	23
2.6 THEMA 6: Veiligheid en Verkeer	26
3. HOE GAAN WE HET AANPAKKEN	29
4. AANDACHTSPUNTEN COMMUNICATIE EN PROCES	35
BIJLAGE 1 – LANDELIJKE, REGIONALE EN LOKALE KADERS	36

1. Inleiding

De openbare ruimte is de gezamenlijke buitenruimte die voor iedereen vrij toegankelijk is. Mensen gebruiken deze omgeving op veel verschillende manieren. Daarom heeft deze voor mensen veel verschillende functies, zoals verplaatsen, verblijven, ontmoeten, vermaken en ontspannen. Tegelijkertijd moeten in de openbare ruimte de zaken waar iedereen baat bij heeft een plek krijgen, zoals kabels, leidingen, wegen, groen en water.

De ideale openbare ruimte beantwoordt aan de vraag van de gebruikers en de noodzakelijkheden van de samenleving. Het inspireert om gezond, sociaal en duurzaam te leven. Ook heeft ze **een** meerwaarde voor jong en oud, inwoner of bezoeker, mens en dier. In deze visie staat hoe we de komende jaren in de openbare ruimte werk maken van de maatschappelijke thema's die belangrijk zijn voor een goede toekomst.

1.1 Waarom een Integrale Visie Openbare Ruimte?

Een Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR) is een visiedocument waarin ambities en beleid van de diverse vakdisciplines binnen de gemeente Voerendaal integraal samenkomen. Een IVOR wordt steeds belangrijker omdat de druk op de openbare ruimte alleen maar groter wordt. Denk aan de opgaven voor woningbouw, aanpassing aan klimaatverandering, gezondheid, biodiversiteit en duurzaamheid. Opgaven die allemaal een invulling in de openbare ruimte moeten krijgen. De IVOR gaat uit van bestaand beleid, en geeft daarbij nadrukkelijk de verbindingen aan tussen de diverse thema's, in combinatie met de huidige maatschappelijke behoeften en ontwikkelingen. In de IVOR komen alle maatschappelijke thema's samen; zoals gezondheid, veiligheid, leefbaarheid, natuur en klimaat. De IVOR dwingt ons om met een brede blik naar de opgaven te kijken en nog meer de samenwerking op te zoeken met andere vakdisciplines. Hierdoor zullen bij nieuwe projecten in de openbare ruimte de ambities en opgaven doeltreffender en daarmee (kosten)effectiever kunnen worden opgepakt.

De gemeente bestaat uit verschillende teams, elk met hun eigen specialismen en verantwoordelijkheden. Zo zijn de medewerkers van het team blauw continu bezig om ervoor te zorgen dat we zo min mogelijk natte voeten krijgen als het regent en team groen probeert ervoor te zorgen dat de natuur op een goede manier een plek heeft in de gemeente. Team grijs draagt zorg voor een goede bereikbaarheid en dat de burgers zich kunnen verplaatsen. De inrichting en het beheer van de openbare ruimte zijn dus het werk van diverse vakgebieden die allemaal zo goed mogelijk in de behoefte van de gebruiker willen voorzien.

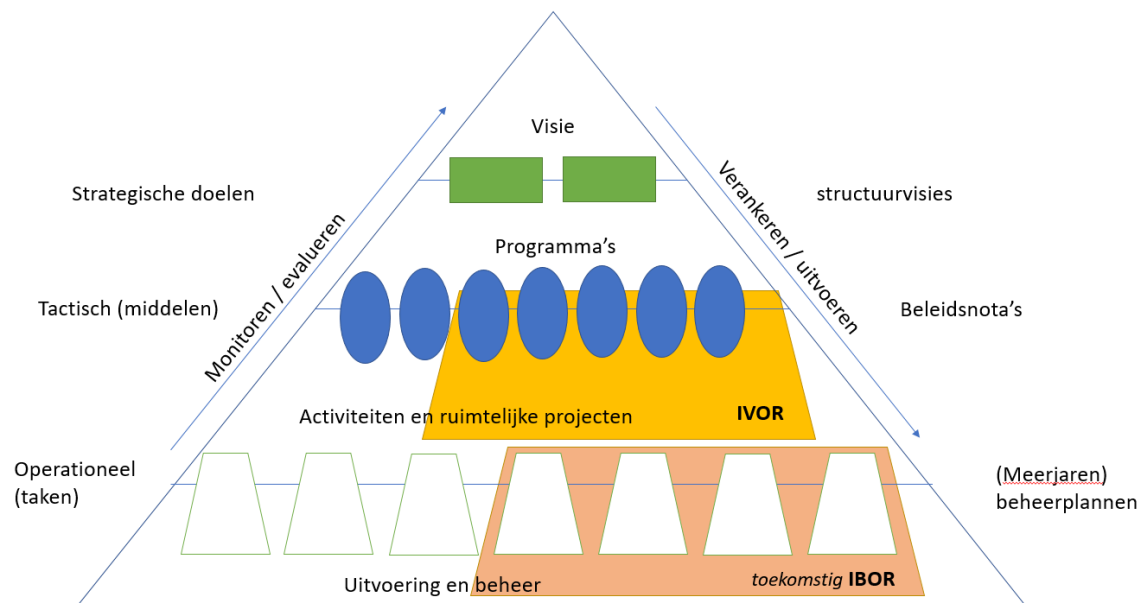
De wensen en prioriteiten vanuit deze verschillende vakgebieden kunnen botsen. Zo vormt bijvoorbeeld de benodigde ruimte voor kabels en leidingen vaak een spanningsveld met groeiruimte voor wortels van bomen. De druk op onze openbare ruimte is al groot, maar wordt steeds groter. Dat leidt tot meer aandacht voor integrale oplossingen bij inrichtingskeuzes. Om de juiste keuzes te maken is het dus belangrijk om meer integraal samen te werken tussen de diverse gemeentelijke vakdisciplines. **De integrale visie op de openbare ruimte (IVOR) zorgt ervoor dat alle medewerkers dezelfde doelen nastreven, en daardoor makkelijker gaan samenwerken.**

1.2 Wat willen we bereiken?

Met de IVOR geven we richting aan de toekomstige inrichting en het beheer van de openbare ruimte. De IVOR is een strategisch document en vormt de verbindende schakel tussen verschillende gemeentelijke vakdisciplines en doelen die betrekking hebben op de openbare ruimte. Het resultaat is een document waarin is opgenomen wat we willen bereiken en hoe we deze ambities willen gaan bereiken. Een concrete uitwerking van deze ambities is terug te vinden in de afzonderlijke beleidsdocumenten. We leggen samen de kaders in deze Visie waarbij we afspreken jaarlijks dit document te evalueren. Dit doen we om na te gaan of de visie nog steeds courant is, de doelstellingen van de visie behaald worden, de visie integraal in het proces is ingebed en of bijstelling noodzakelijk is. Een goede samenwerking en breed draagvlak zijn hierbij cruciaal. De IVOR helpt ons – en dwingt ons met een brede blik naar de opgaven te kijken. Concreet zijn de doelstellingen van de IVOR:

- Een visie voor de openbare ruimte vaststellen (waar willen we naar toe?).
- Het bevorderen van een goede en integrale samenwerking binnen de gemeente tussen verschillende vakdisciplines.

In het onderstaande schema is de positie van de IVOR schematisch weergegeven.

1.3 Kaders voor deze visie

Alle wettelijke kaders en richtlijnen die van toepassing zijn in de openbare ruimte zijn uiteraard ook van toepassing op de IVOR. Dit is als vanzelfsprekend in dit rapport meegenomen. Meer informatie over landelijke en regionale kaders is te vinden in Bijlage 1.

Het is belangrijk dat de keuzes in de IVOR aansluiten op de manier waarop we in de gemeente gewend zijn te werken. Daarom is bij het opstellen van de IVOR rekening gehouden met het beleid van verschillende thema's (Tabel 1). De IVOR bestaat voor een groot deel uit reeds bestaand beleid, maar spitst dit wel toe op de openbare ruimte. De ambities uit deze sectorale beleidsvelden zijn in lijn met de ambities van deze IVOR.

Tabel 1. Overzicht van relevante beleidsstukken geordend per thema

Thema	Beleidsstuk
Overkoepelend	• Coalitieakkoord Voerendaal 2022-2026 • Omgevingsvisie Voerendaal 2016-2030 • Limburgs Programma landelijk gebied • Ruimtelijk beleid in Parkstad Limburg • Ruimtelijk beleid in Zuid-Limburg
Leefbaarheid en Gezondheid/ beleving en gebruik	• Handreiking Lokale Inclusie Agenda • Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein 2020-2022 • Hart voor Voerendaal: Visie op een positief gezond Voerendaal • Visie herinrichting sociaal domein
Duurzaamheid	• Energiebeleid: Parkstad Limburg Energietransitie (PALET) • Parkstad Limburg Energietransitie (PALET 2.0 Voerendaal)
Klimaat	• Watertakenplan Voerendaal 2020-2024
Natuur en Landschap	• Groenbeheerplan 2016 (actualisatie voorzien in 2023) • Groenstructuurplan 2013 • De Visie op Natuur en Landschap 2008
Veiligheid en verkeer	• Mobiliteitsplan Voerendaal 2020-2026 • Wegenbeheerplan Voerendaal 2020-2024 • Integraal Veiligheidsplan SVVB
Milieu	• Nota bodembeheer 2023 • Vastelling geluidsbelastingkaarten EU richtlijn Omgevingslawaaai 2021

1.4 Proces

De IVOR is een 'reis' die we samen hebben gemaakt. Een reis waar samenwerking, integraliteit en draagvlak centraal staan. Elke fase kan gezien worden als een station: per station zijn verschillende personen ingestapt en uitgestapt. Deze personen zijn de ambassadeurs van de IVOR en hebben allen vanuit hun eigen expertise een bijdrage geleverd aan de reis en aan het reisverslag; de IVOR. Het gaat hierbij om de volgende fasen:

Oriëntatiefase

Deze fase is gestart met het beantwoorden en afbakenen van de vraag: Wat willen we met het beleidsstuk IVOR bereiken, hoe gaan we de IVOR invullen en welke processtappen horen hierbij. Vanuit het projectteam (bestaande uit gemeente Voerendaal en medewerkers van idverde Advies) hebben we een planning met actiepunten opgesteld.

Input- en draagvlakfase - raad

De raad is tijdens de oriëntatiefase op de hoogte gebracht van de IVOR, tijdens een raadsinformatiesessie. Hier hebben we de volksvertegenwoordigers geïnformeerd en input meegenomen in het verdere traject. Een paar maanden later is de raad weer bijgepraat over het proces door een raadsinformatiebrief.

Input- en draagvlakfase - experts

Deze fase bestond uit twee werksessies waarbij idverde met verschillende teams van de gemeente informatie heeft opgehaald. Tijdens de eerste bijeenkomst zijn ambities en speerpunten geformuleerd op basis van de zes thema's Leefbaarheid & Gezondheid, Duurzaamheid, Klimaat, Natuur & Landschap, Beleving en Veiligheid. Tijdens de tweede bijeenkomst hebben de experts feedback gegeven op de eerste conceptversie van het beleidsstuk IVOR.

Input- en draagvlakfase - inwoners

Inwoners konden online een vragenlijst invullen en reageren op onderwerpen die in de IVOR voorkomen. In totaal is de vragenlijst door ongeveer 200 inwoners en belanghebbenden ingevuld. Het aantal reacties is in lijn met wat we doorgaans bij vergelijkbare trajecten zien. Bij Voerendaal is dit 1,6% van het totaal aantal inwoners. Vaak zijn het twee groepen mensen die reageren op vragenlijsten over het groen: mensen die groen heel belangrijk vinden en mensen die veel hinder ervaren van het groen. Door een brede en zichtbare communicatiecampagne te organiseren (tussendoor geïntensiveerd, via reclameborden, sociale media en lokale krantjes) hebben we geprobeerd om de groep respondenten zo breed mogelijk te maken. Er is via verschillende kanalen gecommuniceerd. Er zijn o.a. reclameborden gebruikt, ook sociale media en lokale krantjes.

- De campagne is tussendoor een keer geïntensiveerd om meer mensen te motiveren de vragenlijst in te vullen. De uitkomsten uit de enquête hebben we met de raad gedeeld om deze met de raad samen te valideren. Een samenvatting van de opgehaalde informatie vanuit inwoners staat vermeld bij elk thema.

Uitwerkingsfase

Alle informatie die we hebben opgehaald tijdens de input- en draagvlakfase vormt de basis voor de IVOR die voor u ligt.

Implementatiefase

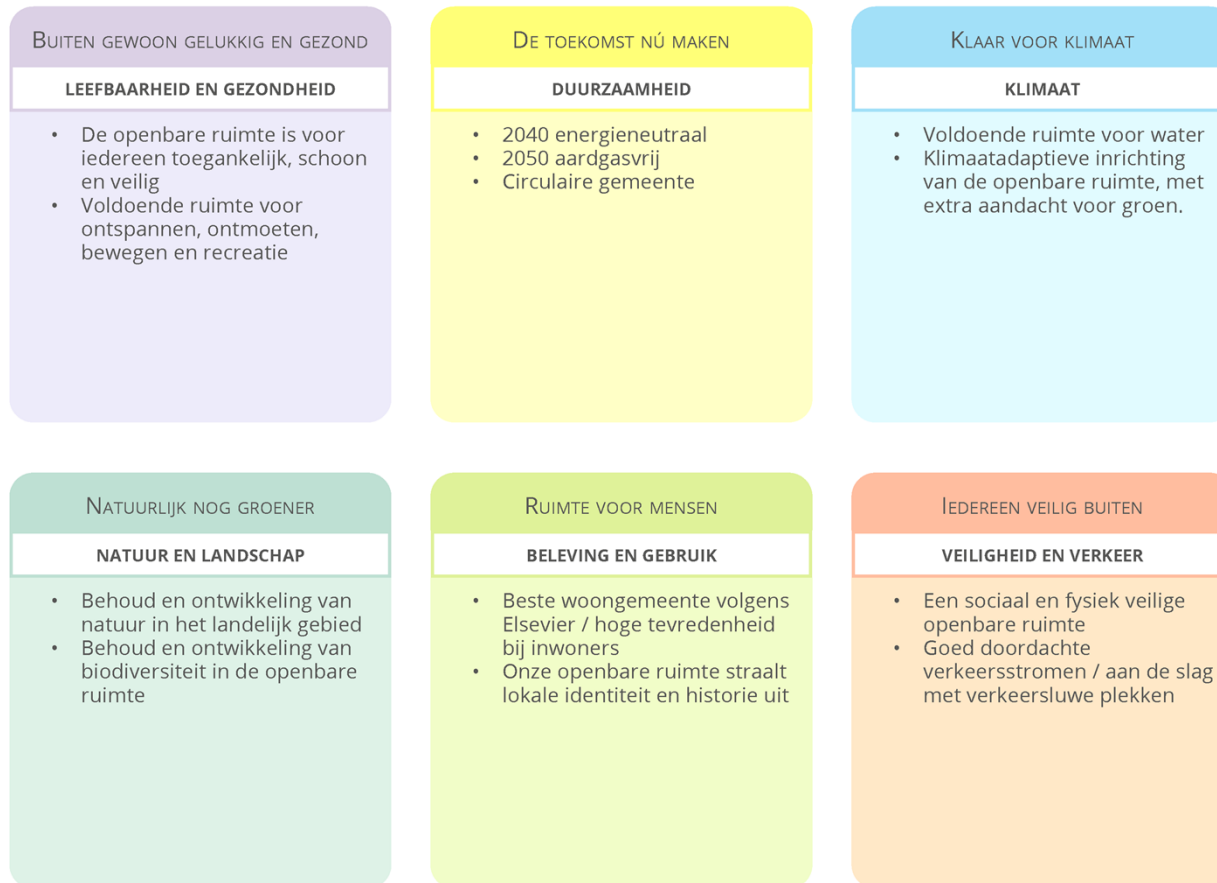
Het daadwerkelijk implementeren van de IVOR in de organisatie zal opgepakt worden door een nog aan te wijzen procesverantwoordelijke. Deze procesverantwoordelijke stelt een checklist op van de IVOR, zal regelmatig over de IVOR communiceren en houdt de IVOR actueel. De realisatie van de visie is een geleidelijk proces. In alle projecten houden we rekening met de IVOR, waardoor we stapsgewijs steeds dichterbij het realiseren van de ambities komen.

1.5 Leeswijzer

De IVOR start met een inleiding. Hierin staat uitgelegd waarom we een IVOR opstellen, wat we met een IVOR willen bereiken, welke kaders de basis vormen voor de IVOR en hoe de IVOR tot stand is gekomen. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 2 in op de thema's met de bijbehorende ambities; wat willen we de komende jaren bereiken in onze openbare ruimte? Hoofdstuk 3 gaat over hoe we de IVOR borgen binnen de werkprocessen van onze ambtelijke organisatie. Hoofdstuk 4 sluit daarbij af met aandachtspunten voor de communicatie en het verdere proces.

2. Onze ambities voor de openbare ruimte

De openbare ruimte is voor gebruikers een samenspel aan functies. De manier waarop de openbare ruimte wordt gebruikt bepaalt hoe deze wordt beleefd. In dit hoofdstuk vertalen we de visie op de openbare ruimte door naar zes hoofdthema's. Elke hoofdthema kent een aantal ambities, deze zijn vervolgens uitgewerkt in speerpunten.

2.1 THEMA 1: Leefbaarheid & Gezondheid

“De openbare ruimte nodigt uit tot een gezonde leefstijl en deelname aan het openbare leven”.

Dit thema is gericht op het stimuleren van een gezonde leefstijl en sociale betrokkenheid. De openbare ruimte is de plek waar we bewegen, ontspannen en ontmoeten. Kinderen spelen in de openbare ruimte en mensen sporten en bewegen, waarbij hardlopen, wandelen en fietsen steeds populairder wordt. Een goed ingerichte openbare ruimte is laagdrempelig toegankelijk en er is een goede balans tussen groen en grijs.

De focus ligt op de volgende ambities in volgorde van prioriteit:

1. De openbare ruimte is voor iedereen toegankelijk, schoon en veilig
2. Er is voldoende ruimte voor ontspannen, ontmoeten, bewegen en recreatie

Wat zeggen de inwoners?

Uit de bewonersenquête blijkt dat 94% van de deelnemende inwoners het belangrijk vindt dat de leefomgeving gezond is. 78% geeft daarbij aan dat ruimte voor groen voor de deur belangrijker is dan veel parkeergelegenheid voor de deur. Daarbij draagt goed onderhoud van groen, maar ook van wegen, straten, paden en stoepen bij aan een leefbare openbare ruimte. Ook dient het openbaar vervoer goed bereikbaar te zijn.

Het merendeel van de inwoners beschouwt de openbare ruimte als schoon, groen en bereikbaar. Ook ziet men in de eigen buurt weinig vandalisme. De meningen verschillen als het gaat om de hoeveelheid parkeerplaatsen: een kwart van de deelnemende inwoners ziet graag meer parkeerplaatsen, terwijl meer dan de helft tevreden is over de parkeergelegenheid. Dit kan per straat verschillen.

Ambitie 1: “De openbare ruimte is voor iedereen toegankelijk, schoon en veilig”

“Het is voor alle inwoners mogelijk op een veilige en laagdrempelige manier te bewegen in de leefomgeving”

De openbare ruimte in Voerendaal is zo ingericht dat iedereen van A naar B kan komen. De openbare ruimte is laagdrempelig en heeft een hoge mate van toegankelijkheid en veiligheid die ervoor zorgt dat iedereen op zijn/haar manier kan deelnemen. Bij nieuwe inrichtingen streven we naar een gelijkwaardige verdeling van de bereikbaarheid voor alle gebruikers.

Wat willen we bereiken (Speerpunten):

- Het in stand houden van een veilige, gezonde fysieke leefomgeving.
- Een laagdrempelige en levensloopbestendige inrichting van de openbare ruimte zorgt ervoor dat zowel mensen met als zonder beperking **kunnen** genieten van een prettige woonomgeving.
- Het creëren van een veilige omgeving voor inwoners om te verblijven, recreëren en leven in Voerendaal. Een veiligere omgeving draagt bij aan positieve gezondheid.
- Het openbaar vervoer is in alle dorpskernen toegankelijk en beschikbaar.
- Verkeersveilige schoolroutes en schoolomgevingen.

Bij maatregelen denken we aan:

- Goed onderhouden wegen, fietspaden en voetpaden.
- Voorzieningen voor mensen met beperkingen.
- Een duidelijke en heldere wegcategorisering en bewegwijzering.
- Verkeersveilige schoolroutes en -omgevingen.

Ambitie 2: Er is voldoende ruimte voor ontspannen, ontmoeten, bewegen en recreatie

“De openbare ruimte nodigt uit om naar buiten te gaan, te ontmoeten, bewegen, ontspannen en recreëren”.

Als gemeente willen we graag onze inwoners stimuleren en faciliteren op het gebied van gezonde leefstijl. We willen een duurzaam sport- en beweegklimaat ontwikkelen waar iedereen aan kan meedoen en kan bijdragen. De woonbuurten nodigen uit om inwoners op een prettige manier samen te laten komen. Groene verbindingzones dragen hieraan bij, maar ook laagdrempelige voorzieningen om te sporten, bewegen en ontmoeten.

Wat willen we bereiken (Speerpunten):

- Een leefomgeving die stimuleert om te ontmoeten, te bewegen en te sporten. Dat doen we met laagdrempelige openbare voorzieningen.
- In elke woonbuurten zijn aantrekkelijke ontmoetingsplekken aanwezig.
- Nieuwe parken en wijkspeelplekken worden meegenomen bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- De overgangszones tussen het stedelijk en landelijk gebied lopen vloeiend in elkaar over (groene stedelijke randzones).
- Voerendaal ligt in een mooie groene, landschappelijke omgeving. We zetten in op behoud en ontwikkeling van ons landschap.
- We stimuleren schoolbesturen om schoolpleinen om te vergroenen en vergroten hiermee de speel- en ontdekruimte van kinderen.

Bij maatregelen denken we aan:

- Samen met de burgers en ondernemers denken we na over welke laagdrempelige voorzieningen er nodig zijn om te ontmoeten, te bewegen en te sporten.
- De verbinding leggen met positieve gezondheid in publicaties, wandel- en fietsroutes en soortgelijke ontwikkelingen. Dit helpt onze inwoners in hun bewustwording
- Uitbreiden van aantrekkelijke ontmoetingsplekken.
- Een groeninrichting waarbij we natuurlijk speelgedrag stimuleren zoals: verstoppertje, spelen in het hoge gras, bloemen plukken, beestjes zoeken, met zand modderen, slootjespringen, hut bouwen of boompje klimmen.
- Op schoolroutes bieden we actieve uitdagingen aan zoals hinkstapstenen of een klauterparcours.
- Vanuit het groen dragen we bij aan de JOGG aanpak (Jongeren op Gezond Gewicht) en het LEA (Lokaal Educatieve Agenda) met betrekking tot het beweegonderwijs.

2.2 THEMA 2: Duurzaamheid

“Duurzaamheid als basisvoorwaarde bij inrichting van de openbare ruimte en niet de saus die er later overheen gaat”

Dit thema is gericht op het doordacht en duurzaam inrichten en beheren van onze openbare ruimte. De opgaven van energie, klimaat en circulariteit zijn groot en hebben een directe impact op de leefomgeving. Essentieel is de doorvertaling naar onze openbare ruimte: door gebruik van gecertificeerde, duurzame, recyclebare materialen, maar ook nieuwe energiebronnen. De ambitie is om in 2040 een duurzaam energie neutrale regio te zijn en het proces daarnaartoe moet op gestructureerde en zorgvuldige wijze worden vormgegeven.

De focus ligt op de volgende ambities in volgorde van prioriteit:

1. In 2040 is Voerendaal energieneutraal en in 2050 is Voerendaal aardgasvrij.
2. Onze gemeente is circulair

Wat zeggen de inwoners?

Deze input is opgehaald tijdens meerdere bewonersinformatieavonden waarbij de nadruk op de realisatie van zonneweides en het beoordelingskader voor Energietuinen lag.

- Bij de inrichting moet er rekening gehouden worden met cultuurhistorie en bestaande landschapselementen.
- Maatwerk voor de inpassing waarbij minimaal 25% ruimte is voor de natuur.
- Biodiversiteit; Bij elk initiatief moeten maatregelen genomen worden om de biodiversiteit te verbeteren. Hierbij is goede communicatie met omwonenden een belangrijk aandachtspunt.
- Meervoudig ruimtegebruik. Voedseltransitie en klimaatadaptatie zijn hier voorbeelden van.

Ambitie 1: In 2040 is Voerendaal energieneutraal en in 2050 aardgas-vrij

“Wij motiveren, informeren en ondersteunen inwoners en ondernemers bij de uitvoering van duurzaamheidsinitiatieven”.

Voerendaal in 2040 energieneutraal! Een stevige duurzaamheidsambitie waarover veel gezegd en gediscussieerd kan worden. Echter, om ons prachtige Voerendaal voor onze volgende generaties schoon en leefbaar te houden moeten we vooral DOEN! Naast de verduurzaming van de eigen organisatie willen wij onze burgers en ondernemers motiveren, informeren en waar nodig ondersteunen en begeleiden bij de uitvoering van hun initiatieven.

Wat willen we bereiken (Speerpunten):

- Energie besparen in de verkeerssector door geleidelijke invoering van nieuwe technieken, gedragsverandering (bijvoorbeeld een toename van het fietsgebruik) én elektrificatie van het personenvervoer.
- Meer opwekking van zonne-energie en het gebruik van warmte-koude opslag.
- Verduurzamen van alle gemeentelijke gebouwen.
- Een schoner gemeentelijk wagenpark.
- Openbare verlichting maken we efficiënter.
- We ondersteunen bewoners bij het verduurzamen van hun directe leefomgeving, huis en gebouwen.

Bij maatregelen denken we aan:

- Een integrale benadering van mobiliteit en ruimtelijke ordening.
- Een bewustwordingscampagne over duurzaamheid naar inwoners en ondernemers: wat kunt u zelf doen?
- We dagen inwoners laagdrempelig uit tot duurzame en actieve mobiliteit.. Bijvoorbeeld door elektrisch rijden te faciliteren met een ruimer aanbod aan slimme laadplaatsen. Of door het ter beschikking stellen van deelauto's en ov-fietsen.
- Het Openbaar Vervoer (OV) ondersteunen we met goed gesitueerde transferia (stations) en haltes.
- We besparen energie door slimme keuzes in inrichtingselementen, zoals LED-straatverlichting.
- We onderzoeken met stakeholders het plaatsen van zonnepanelen op (gemeentelijke) gebouwen, langs wegen en het spoor.
- We werken mee aan het realiseren van ca. 20 ha zonneweides in Voerendaal
- We werken mee aan ruimtelijke oplossingen om de capaciteit van het elektriciteitsnet te verhogen.

Ambitie 2: circulaire gemeente

“Circulariteit geldt als principe bij inrichting en materiaalkeuze”

Bij nieuw gebruik draait het om duurzaam (her)gebruik van grondstoffen, materialen, goederen en ruimtegebruik. Circulariteit wordt gebruikt als principe bij inrichting en materiaalkeuze van de openbare ruimte. De gemeente inspireert daarmee ook inwoners en ondernemers die dit goede voorbeeld volgen.

Wat willen we bereiken (Speerpunten):

- In 2040 is gemeente Voerendaal energieneutraal.
- Ondernemers en inwoners inspireren we om ook duurzame maatregelen te nemen.
- Afval gebruiken we als grondstof.
- We passen steeds meer circulaire en duurzame materialen toe in de openbare ruimte.
- Onze inrichtingselementen kennen een lange levensduur.
- De openbare ruimte heeft een multifunctionele inrichting boven- en ondergronds met multifunctionele objecten.
- Inwoners stimuleren we tot **deelgebruik/deeleconomie** (in plaats van bezit) zoals fiets, auto, gereedschap. Dat heeft een effect op het ruimtegebruik: minder parkeerplaatsen, minder materiaalgebruik en meer kansen voor kwalitatief groen, klimaatbestendigheid en biodiversiteit.

Bij maatregelen denken we aan:

- Circulair inkoopbeleid.
- Innovatieve projecten opzetten. Inspiratie opdoen bij Voerendaalse bedrijven die al duurzaam zijn.
- Hergebruik van grondstoffen uit de sloop van gebouwen voor de bouw van nieuwbouwprojecten.
- Een verminderend gebruik van grondstoffen voor inrichtingselementen zoals wegverharding, straatlantaarns en beplanting.
- Laagdrempelige en aantrekkelijke inzamelpunten en voorzieningen voor afvalscheiding.
- Slim gebruik van materialen. Denk hierbij aan nieuwe bebording zo veel mogelijk bevestigen op bestaande palen van verkeersborden.
- Inwoners stimuleren we tot **deelgebruik/deeleconomie** (in plaats van bezit) zoals fiets, auto, gereedschap. Dat heeft een effect op het ruimtegebruik: minder parkeerplaatsen, minder materiaalgebruik en meer kansen voor kwalitatief groen, klimaatbestendigheid en biodiversiteit.

2.3 THEMA 3: Klimaat

Inwoner: “Gemeente moet samen met inwoners een aantal zaken oppakken om bewoners bewust te maken van de veranderingen”

Dit thema is gericht op het klimaat adaptief inrichten en beheren van onze openbare ruimte. Klimaatverandering zorgt wereldwijd voor hitte, droogte en wateroverlast. Deze problemen zullen naar verwachting in de toekomst nog groter worden. Door gebruik te maken van extra groen (groene oases, groene parkeerplaatsen, extra bomen), zonnepanelen en andere duurzame inpassingen verzachten we de gevolgen van klimaatverandering en wordt onze gemeente veiliger en aangenamer. Bomen dragen bijvoorbeeld bij aan verkoeling, betere luchtkwaliteit en vangen water op.

De focus ligt op de volgende ambities in volgorde van prioriteit:

1. Voldoende ruimte voor water
2. Klimaat adaptieve inrichting, door het juiste groen op de juiste plek

Wat zeggen de inwoners?

Uit de bewonersenquête blijkt dat de helft vindt dat er voldoende groene plekken in de gemeente aanwezig moeten zijn die verkoeling bieden op warme dagen, 25% reageert neutraal en 25% reageert met oneens. 25% van de deelnemers geeft daarbij aan dat ze wateroverlast ervaren en 10% heeft last van hittestress en droogte. 42% geeft daarbij aan dat de gemeente ervoor moet zorgen dat wateroverlast vermindert, zelfs al wordt de rioolbelasting duurder (33% reageert neutraal en 22% is het hiermee oneens).

Ambitie 1: voldoende ruimte voor water

“Ruimte voor water: meer grijs **omvormen naar groen”**

Voldoende ruimte voor water is van groot belang gedurende alle seizoenen. Er moet een balans zijn tussen voldoende water in tijden van droogte maar ook snelle wateropname in de bodem bij extreme regenbuien. Oftewel een waterstructuur die vasthoudt, bergt en afvoert.

Wat willen we bereiken (Speerpunten):

- De inrichting van de openbare ruimte is weerbaar genoeg om hevige piekbuien en perioden van hitte en droogte te doorstaan.
- Vergroening van de woonwijken. Meer groen, minder grijs in de openbare ruimte en tuinen.
- We houden meer water vast in tijden van droogte en zorgen voor meer infiltratie van water in tijden van veel neerslag.
- Meer faciliteren bij klimaat adaptieve buurt initiatieven.
- Bij de inrichting van de openbare ruimte houden we rekening met de klimaatopgave.
- Afkoppelen van regenwater op gemengd riool en afkoppelen van verhard oppervlak op riool.
- Water vasthouden op de hellingen in het landelijk gebied en zo ook bijdragen aan natuurontwikkeling.
- **Agrarische bedrijven spelen een actieve rol bij de opgaven als gevolg van klimaatverandering**

Bij maatregelen denken we aan:

- We zetten in op een bewustwordingscampagne, en waar mogelijk subsidieregeling voor geveltuinen, omvormingen verhardingen (van grijs naar groen), en afkoppeling van regenwater (regentonnen acties). Hier sluiten we aan bij Waterklaar (<https://www.waterklaar.nl/parkstad>).
- Uitvoering van de speerpunten zoals genoemd in het Watertakenplan.
- Samenwerken met niet alleen Regio Parkstad maar ook met inwoners en bedrijven.

Ambitie 2: klimaat adaptieve inrichting, door het juiste groen op de juiste plek

“Groen brengt ons verkoeling, schonere lucht en maakt ons minder kwetsbaar voor droogte of wateroverlast”.

Bij ontwikkelingen in de openbare ruimte benutten we de kans om het groen aan te passen op het veranderende klimaat. Zo passen we vaker soorten toe die beter bestand zijn tegen de droogte en zorgen we voor een goede bodem als basis. Een goede bodem met het juiste bodemleven vergroot de overlevingskansen van het groen. Ook wordt groen, en dan met name bomen, ingezet op strategische plaatsen voor verkoeling **en daarmee het tegengaan van hittestress.**

Wat willen we bereiken (Speerpunten):

- Vergroening van de woonwijken. Meer groen, minder grijs in de openbare ruimte en tuinen. **Dit kan ook door groene gevels en daken.**
- **Voldoende ondergrondse ruimte/beschikbaarheid voor bomen, zodat deze bomen langdurig kunnen bijdragen aan een positieve leefomgeving.**
- **Bestrijden van hittestress door meer groen.**

Bij maatregelen denken we aan:

- Bij nieuwe ontwikkelingen gaan we kijken naar de mogelijkheden om de 3-30-300 regel toe te passen in gemeente Voerendaal. Dat betekent: *vanuit je woning zicht op tenminste 3 bomen, dat 30% van de oppervlakte in elke wijk voorzien moet zijn van een bladerdak en dat iedereen binnen 300 meter vanaf zijn woning een park of groene ruimte moet kunnen bereiken van tenminste 1 ha.*
- We zetten in op een bewustwordingscampagne, en waar mogelijk subsidieregelingen, voor geveltuinen, **groene gevels, groene daken** en omvormingen verhardingen (van grijs naar groen).
- We stimuleren en faciliteren buurten die zelf verharde stukken in de openbare ruimte willen inrichten/beheren. Denk aan volkstuinten.

2.4 THEMA 4: Natuur & Landschap

“De woningbouwopgave heeft effect op de beschikbare buitenruimte. Dit vraagt om een ruimteclaim vóór openbare ruimte en groen”

Groen in de stedelijke omgeving maar ook de natuur in het buitengebied bieden tal van voordelen voor ons mensen en voor vele dier- en plantsoorten. Groen is te zien als de rode draad die verschillende vakdisciplines van de openbare ruimte met elkaar verbindt. We wonen, recreëren en werken graag in een groene omgeving.

Met groen bedoelen we niet alleen een gazon, maar juist de diversiteit aan plant- en diersoorten in een bepaald gebied, oftewel biodiversiteit. Want een variatie aan soorten versterkt de weerbaarheid van een gebied tegen plagen, ziekten en luchtverontreiniging.

De focus ligt op de volgende ambities in volgorde van prioriteit:

1. Behoud en ontwikkeling natuur in het landelijk gebied
2. Behoud en ontwikkeling biodiversiteit in de openbare ruimte

Wat zeggen de inwoners?

Uit de bewonersenquête blijkt dat ruim 80% het over eens is dat het openbaar groen natuurlijker mag uitzien als de natuur hier gezonder van wordt. Hiervan geeft 55% aan dat een deel van de openbare ruimte ingezet moet worden om de biodiversiteit te versterken. 64% geeft daarvan aan dat er meer ruimte moet komen voor verschillende plant en diersoorten. 68% vindt dat de gemeente inwoners daarbij ook meer mag stimuleren voor het zelf verbeteren van de biodiversiteit.

Ambitie 1: Behoud en ontwikkeling natuur in het landelijk gebied

“Landschapselementen horen thuis in ons landschap en dienen we te beschermen en waar nodig te herstellen”

Het landelijk gebied bestaat uit veel agrarische velden. Hier liggen veel kansen voor natuur inclusieve landbouw waarbij te denken is aan brede bermen met een grote diversiteit aan planten en insecten. Maar ook door de aanplant van bomen waarbij bosschages, bossen met elkaar verbonden worden.

Wat willen we bereiken (Speerpunten):

- Behoud natuur. Het aanwezige groen/natuur in onze gemeente behouden en beschermen we.
- Versterken natuur. Aanwezige groen/natuur verbinden we met elkaar. Bijvoorbeeld de Kunderberg verbinden met omliggende groenzones door het aanplanten van bomen of creëren van brede bloemrijke bermen.
- Nieuwe natuur. We brengen verloren landschapselementen, zoals graften, hellingbosjes en struiken terug als een strook in het landschap.
- Soorten toepassen die aansluiten bij het lokale landschapstype en de groeiplaatsomstandigheden.
- Groene toeristische gebieden verbinden we met elkaar, net zoals bijvoorbeeld de stapstenen route in Voerendaal.
- Minder dumpingen van afval in het buitengebied.
- Samen met agrariërs werken we aan herstel en behoud van onze landschapselementen, waarbij er een nadrukkelijke rol voor de agrariërs is weggelegd in het beheer van deze elementen.

Bij maatregelen denken we aan:

- Cultuuromslag: uitdragen dat groen niet lastig is, maar juist bijdraagt aan.
- Meer samenwerking tussen diverse teams maar ook met externe partijen zoals het Waterschap, Provincie, grondgebruikers etc.
- Een concreet plan om natuurgebieden en groene zones met elkaar te verbinden.
- Financiering van rijk en provincie.
- Zoeken naar locaties voor inrichting van landschapselementen (hagen, graften, solitaire bomen, houtwallen etc.). Hierbij gebruiken we onder andere de kaarten van landschapselementen die zijn verdwenen. Daarbij zoeken we tevens naar nieuwe mogelijke locaties bij herstructurering.
- Inheemse soorten die thuishoren in het gebied.
- Afsluiten landwegen voor gemotoriseerd verkeer met uitzondering van bestemmingsverkeer

Ambitie 2: Behoud en ontwikkeling biodiversiteit in de openbare ruimte

“Biodiversiteit zien we als een graadmeter. Het is de gezondheidmeter voor de diversiteit aan soorten”

Biodiversiteit is een complex netwerk waarin elke soort en individu een bijdrage levert aan het groter geheel. Wanneer te veel soorten in een gebied uitvallen heeft dit een negatief effect op het functioneren van een bepaald leefgebied. Sterker nog zonder biodiversiteit zou de mens niet bestaan. Belangrijk dus om biodiversiteit te behouden en te versterken!

Wat willen we bereiken (Speerpunten):

- Bestaand groen in de gemeente beschermen we.
- Meer biodiversiteit in de bebouwde omgeving, **door bijvoorbeeld:**
- Enthousiaste inwoners die een bijdrage willen leveren aan het verbeteren van de biodiversiteit.
- Hogere waarde toekennen aan groen boven grijs.
- Groene verbindingzones in het stedelijke gebied.
- **Meer bomen planten, samen met inwoners.**
- **Het bestaande plantsoen in de gemeente verrijken met meer bloemrijke en vruchtdragende soorten.**
- **Bij nieuwe gebiedsontwikkeling bestaat woonwijk** uit voldoende groen (3-30-300 regel).

Bij maatregelen denken we aan:

- Bij grote (her)inrichtingen ontwerpen we natuur-inclusief.
- Bewustwordingscampagnes over de waarde van biodiversiteit.
- Een concreet plan om natuurgebieden te verbinden.
- **Groene tuinen, hofjes, bloemrijke bermen, lanen, parken, struweel en hagen**
- Duurzaam bomenbestand.
- Een goede bodem als basis met het juist bodemleven om de overlevingskansen van groen te vergroten.
- Stimuleren van inwoners om meer groen en minder grijs aan te leggen in tuinen.
- **Meer bomen planten, samen met inwoners.**
- **Het bestaande plantsoen in de gemeente verrijken met meer bloemrijke en vruchtdragende soorten**
- Aanhaken waar het moet, extensiveren waar dit kan.
- **Stimuleren van streekteelt, biologische landbouw en pesticide-arme landbouw**

2.5 THEMA 5: Beleving

“Een aantrekkelijke openbare ruimte die meer in speelt op de beleving door inwoners. Het oog wil ook wat”.

Gemeente Voerendaal zet in op een openbare ruimte met een hoge belevingswaarde. Een hoge belevingswaarde bereiken we door oog te hebben voor kwaliteit, een sfeervolle inrichting (denk aan ruimte voor groen, kleurrijke items, zitgelegenheid met mooi uitzicht, en goed onderhouden wegen en materialen) en voldoende aanwezigheid van groen. Een hoge belevingswaarde heeft als doel om gebruikers van de openbare ruimte een tevreden en veilig gevoel te bezorgen. Niet alleen voldoende woningen, maar ook voldoende openbare ruimte met groen en water zijn belangrijk voor een prettige leefomgeving.

De focus ligt op de volgende ambities in volgorde van prioriteit:

1. Een van de beste (woon)gemeente van Limburg zijn.
2. Onze openbare ruimte straalt lokale identiteit en historie uit.

Wat zeggen de inwoners?

Uit de bewonersenquête blijkt het merendeel van de deelnemende inwoners tevreden is over het onderhoud van het openbaar groen, wegen, straten, paden en stoepen. Ongeveer 50% is tevreden met de bereikbaarheid en het aanbod van het openbaar vervoer. Het merendeel van de bewoners is tevreden over het aanbod sportvoorzieningen om in georganiseerd verband te sporten.

Vervolgens zien we veel neutrale tot geen mening reacties. Bijvoorbeeld bij aanbod sportvoorzieningen in ongeorganiseerd verband geeft het merendeel als reactie: neutraal tot geen mening. Ook bij het aanbod speelvoorzieningen en aanbod voorzieningen voor jongeren reageert de meerderheid met neutraal/geen mening. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het merendeel van de deelnemers een leeftijd heeft tussen de 37 en 72 jaar. De doelgroep die eigenlijk een uitspraak moet maken over deze voorzieningen is beperkt aanwezig.

Opvallend is daarbij dat 40% van de deelnemers neutraal tot geen mening heeft over het aanbod ontmoetingsplekken. Hier liggen kansen voor de gemeente om ontmoetingsplekken aantrekkelijker te maken wat inwoners wellicht meer stimuleert om naar buiten te gaan. Een onderdeel die een hoog ontevreden aantal reacties telde was het onderdeel aanbod winkels voor niet-dagelijkse boodschappen.

Ambitie 1: Een van de beste (woon)gemeente van Limburg zijn

“We streven naar een openbare ruimte die positieve energie geeft aan de inwoner”.

Jaarlijks onderzoekt het weekblad Elsevier welke gemeenten de beste woongemeenten zijn. De beoordeling vindt plaats aan de hand van 8 thema's: de kwaliteit van de woonomgeving, basisvoorzieningen, plusvoorzieningen, de mate van overlast en veiligheid, het sociaal klimaat, de economische vitaliteit en werkgelegenheid, bereikbaarheid en gemeentelijke dienstverlening. Wij hebben de ambitie om **ons zelf op al deze thema's** te verbeteren.

Wat willen we bereiken (Speerpunten):

- Openbare ruimte **vervult een grotere sociale functie** en is een ontmoetingsplek voor jong en oud.
- Inwoners zijn tevreden over hun leefomgeving.
- Beleving en functionaliteit zijn met elkaar in balans.
- **Openbare ruimte vervult een grotere sociale functie .**
- Vergroening woonwijken **door meer kwaliteit, variatie en kleur aan te brengen in het groen.**
- Voetgangers en fietsers geven we meer ruimte.
- Behoeften van gebruikers openbare ruimte sluiten aan op de praktijk.

Bij maatregelen denken we aan:

- Meer ruimte voor groenstroken en bomen.
- **Meer kwaliteit, variatie en kleur aanbrengen in het groen**
- Burgerij (bibliotheek, ontmoetingsplek, vereniging)/ levendig winkelcentrum.
- **Mogelijkheden voor sport en bewegen in de openbare ruimte.**
- Meer ontmoetingsplekken voor jongeren.
- Voldoende middelen voor beheer en onderhoud.
- In gesprek gaan met buurten/wijken, behoeften peilen en ze daarmee betrekken bij de planvorming. Communicatie is cruciaal.

Ambitie 2: Onze openbare ruimte **straalt** lokale identiteit en historie uit

“Logische routes zijn herkenbaar en dragen bij aan oriëntatie, cultuurhistorie en identiteit”.

De inwoner van Voerendaal herkent zich in haar/zijn eigen gemeente en ziet elementen terug van de cultuurhistorie. Een aantrekkelijke openbare ruimte die in speelt op de beleving door inwoners. De openbare ruimte beïnvloedt (vaak onbewust) hoe we ons voelen en hoe we ons gedragen. Hier worden we blij van of we ervaren stress. We streven naar een openbare ruimte die positieve energie geeft aan de burger.

Wat willen we bereiken (Speerpunten):

- Een openbare ruimte die lokale identiteit en historie uitstraalt.
- Verbindingen in de wijken zijn herkenbaar, zoals een historische route/bomenlaan, een groenstrook/beekloop en oude wegprofielen.
- Bij binnenkomst in gemeente Voerendaal is gelijk een warme uitstraling te vinden, een uitstraling die past bij Voerendaal.
- Behoud en versterking van cultuurhistorische elementen die Voerendaal eigen maken, zoals Land van Kalk, Kasteel Haeren, Kunradersteengroeve, landgoed Overste Voerendaal en wijngaarden.
- Er zijn voldoende toeristisch-recreatief **aantrekkelijke verbindingen** van de centra naar het buitengebied.

Bij maatregelen denken we aan:

- Aanpassingen van de infrastructuur zorgen voor zichtbaarheid en beleving van cultureel, historisch en landschappelijke belangrijke punten.

2.6 THEMA 6: Veiligheid en Verkeer

“Door samen correct en op een goede manier gebruik te maken van de openbare ruimte blijft het veilig in onze gemeente”!

Dit thema is gericht op het doordacht inrichten van onze openbare ruimte, waarin veiligheid centraal staat. Onze openbare ruimte is goed ingericht voor alle verkeersstromen (voetgangers, fietsers en automobilisten). Door bij het inrichten van de openbare ruimte goed na te denken over veiligheid, zorgen we voor een omgeving waar handhaving minder nodig is. Naast gebruiksveiligheid is sociale veiligheid net zo belangrijk. We houden daarbij de omgeving schoon en zetten in op zichtbaarheid.

De focus ligt op de volgende ambities in volgorde van prioriteit:

1. Een (sociaal) veilige openbare ruimte.
2. Goed doordachte verkeersstromen/ aan de slag met verkeersluwe plekken.

Wat zeggen de inwoners?

Een ruime meerderheid van de inwoners het (zeer) belangrijk dat de gemeente aandacht heeft voor verkeersveiligheid en sociale veiligheid. 85% van de deelnemende inwoners voelt zich veilig in zijn of haar eigen buurt. Echter wanneer we kijken naar verkeersveiligheid reageert 25% van de deelnemers dat ze vaak met onveilige verkeerssituaties te maken hebben. Vervolgens zijn de meningen verspreid (ongeveer evenveel eens als oneens) als we kijken naar de inrichting van fietspaden of autowegen en in hoeverre dat leidt tot onveilige situaties.

Opvallend zijn de verschillen in de resultaten als het gaat om veiligheid. Wegen, straten, paden en stoepen in mijn buurt zijn veilig voor alle verkeersdeelnemers. 40% geeft aan (helemaal) eens, 30% reageert neutraal en 30% is het (helemaal) oneens.

Ambitie 1: Een (sociaal) veilige openbare ruimte

“Sociale veiligheid gaat ergens over. Het is enerzijds heel concreet, maar anderzijds ook een van de meest impliciete, gevoelsmatige aspecten die er zijn”. – Quote dr. I.W. Koster, CROW

Door gebruik te maken van rustig en herkenbaar materiaal krijgt onze openbare ruimte een rustige en veilige uitstraling. Onze openbare ruimte is overzichtelijk door de plaatsing van rustige en herkenbare onderdelen en het gebruik van verlichting. Deze mate van overzichtelijkheid vergroot de sociale veiligheid.

Wat willen we bereiken (Speerpunten):

- Iedereen voelt zich veilig in de Voerendaalse openbare ruimte.
- We verhogen de sociale veiligheid **door goede zichtbaarheid, overzicht vanuit de buurt en veilige routes.**
- Plekken voor hangjongeren creëren met zo min mogelijk overlast voor buurtbewoners.
- Inwoners laten meehelpen met het creëren van een veilige straat.
- Op situatie afgestemde openbare verlichting.
- Een schone en goed onderhouden openbare ruimte.
- In iedere wijk en bij ieder project is aandacht voor het schoon en heel houden van de openbare ruimte.

Bij maatregelen denken we aan:

- Knelpunten, overlast en sociaal onveilige situaties worden integraal opgepakt.
- Inwoners zetten zich proactief in voor een schonere en hele omgeving.
- In beeld brengen van onveilige locaties. Deze locaties veiliger maken door bijvoorbeeld slimme verlichting of andere innovatieve oplossingen.

Ambitie 2: Goede doordachte verkeersstromen/ aan de slag met verkeersluwe plekken

“Fietsongelukken moeten verleden tijd worden”

Het verkeersnetwerk moet toegankelijk en uitnodigend zijn voor alle weggebruikers. Binnen dit netwerk moet een onderlinge verbondenheid bestaan waar iedereen zich op een verkeersveilige manier kan verplaatsen. Een verkeersveilige omgeving zorgt voor een meer veiligere en leefbare gemeente.

Wat willen we bereiken (Speerpunten):

- Voor elke soort weggebruiker creëren wij een duidelijk, eenvormig en veilig netwerk waarin elke inwoner zich zonder zorgen kan verplaatsen.
- **Minder verkeersongevallen moeten zorgen voor minder verkeersongevallen.**
- We investeren in verkeersveilige schoolroutes en schoolomgevingen.
- We zorgen voor een goede doorstroming van doorgaand verkeer.
- Bij het inrichten van de openbare ruimte letten we op dat locaties op meerdere manieren bereikbaar zijn door hulpdiensten.
- **Inwoners nemen vaker de fiets.**
- Verkeersluw ingerichte wijken.
- We dragen zorg voor een goede **verhouding tussen bestaand parkeeraanbod en de parkeerbehoefte.**
- **Verkeersveiligheid van fiets- en wandelroutes** heeft altijd prioriteit.

Bij maatregelen denken we aan:

- Op basis van onderzoek kijken we naar aandachtsgebieden voor verkeersveiligheid.
- Goede informatievoorziening naar inwoners en ondernemers.
- Het verlagen van de snelheidslimiet binnen de woonkernen waar mogelijk.
- **Extra verkeersveiligheidsmaatregelen**
- **Verbeteringen aan de weginfrastructuur voor het verkeer dat je wilt stimuleren**
- **Aantrekkelijke sociaal- en verkeersveilige fietspaden en -voorzieningen.**
- Optimalisatie van de doorstroming van het landbouwverkeer door het aanwijzen van bepaalde routes (Kwaliteitsnet Landbouwverkeer).
- Voorlichtingscampagnes en interactieve activiteiten.

3. Hoe gaan we het aanpakken

Om invulling te geven aan de ambities in deze Integrale Visie Openbare Ruimte is een goede samenwerking binnen en buiten de gemeentelijke organisatie en buiten van groot belang. In de voorgaande hoofdstukken zijn de verschillende thema's van deze IVOR besproken met de daar bijhorende ambities. In dit hoofdstuk besteden we aandacht aan wat nodig is om de ambities daadwerkelijk te realiseren.

Implementatie IVOR bij nieuwe ontwikkelingen in de openbare ruimte

Binnen de organisatie van de gemeente Voerendaal zijn meerdere beleidsvelden betrokken bij het vaststellen van deze IVOR. Om de IVOR te laten slagen is het belangrijk om de gehele organisatie op de hoogte te brengen en te houden van de IVOR en de opgestelde ambities. Een procesverantwoordelijke wordt aangewezen voor de implementatie en het actueel houden van de IVOR. Hij of zij zal daarvoor een implementatieplan opstellen.

Vooraf ook betrokkenheid en samenwerking met de partijen buiten is cruciaal. Inwoners spelen een belangrijke rol bij de implementatie van deze IVOR. Zij weten immers het beste wat goed is voor hun leefomgeving. Het is daarom belangrijk om inwoners te blijven betrekken bij ontwerpen en projecten in de openbare ruimte. Daarnaast blijven andere partijen, zoals ondernemers, Provincie, waterschap, verenigingen en partners betrokken bij de IVOR onder meer door stakeholders te betrekken bij de realisatie van projecten in de openbare ruimte. Zo breiden we het draagvlak uit, met meer kans tot slagen van de opgestelde ambities.

Op het moment dat we daadwerkelijk met ontwikkelingen in de openbare ruimte aan de slag gaan zullen we daadwerkelijk invulling kunnen geven aan de ambities van de IVOR. Ontwikkelingen in de openbare ruimte ontstaan door:

- Ruimtelijke ontwikkelingen
- Infrastructurele projecten
- Programma en sectorale beleidsontwikkelingen
- Integraal beheer en onderhoud – IBOR

Ruimtelijke ontwikkelingen

Bij ruimtelijke ontwikkelingen is de IVOR een belangrijk toetsingskader. Sluiten de ontwikkelingen aan bij de voorgestelde ambities uit de IVOR? Borgen we meerdere ambities tegelijk in de ontwikkelingsplannen? Zijn de voorgenomen ontwikkelingen realistisch maar ook te beheren? In een vroegtijdig stadium van de ontwikkeling sturen we op de juiste verhouding tussen bebouwing, infrastructuur, groen, water en andere voorzieningen.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen gaat het vaak om grootschalige veranderingen in de openbare ruimte of zelfs de aanleg van geheel nieuwe openbare ruimtes. Het is bij deze ruimtelijke ontwikkelingen van belang om de tijd te nemen om bij het ontwerp een integrale afweging te maken. Een belangrijke pijler daarbij is tijdig starten met het ontwerp van ontwikkelingen in de openbare ruimte. Betrek in de ontwerpfase alle relevante stakeholders. We doen aan beheerbewust ontwerpen en ontwerpbeheer.

Het is van belang om de toetsing aan de IVOR in ieder projectplan mee te nemen. Daarbij wordt er een planning gemaakt waarin de terugkoppeling met de stakeholders op belangrijke momenten geborgd wordt om zo tot een breed gedragen ontwerp te komen. Deze IVOR dient als 'rode draad' om te toetsen of ambities worden vervuld, bij zowel grote als kleinschalige ontwikkelingen.

Programma en sectorale beleidsontwikkeling

Vanuit de programma's is de gemeente actief bezig met sectorale beleidsontwikkeling en kaders. Deze kaders hebben veelal een uitwerking op de openbare ruimte. De veranderingen die hieruit volgen moeten passen bij de kaders en ambities van het richtinggevend document de IVOR. Waarbij opgemerkt dat de IVOR geen nieuwe kaders stelt, maar de bestaande beleidskaders integraal oppakt. Daarmee creëert de IVOR enerzijds bewustwording over het bestaan van andere sectorale beleidsdocumenten, anderzijds zorgt de IVOR voor een integrale en daarmee meer (kosten)effectieve aanpak van de gezamenlijke kaders en ambities. Hieronder volgen de belangrijkste beleidskaders die in gemeente Voerendaal van toepassing zijn. Een uitgebreidere omschrijving van de landelijke, regionale en bovenlokale kaders is te vinden in Bijlage 1.

Landelijke kaders

1. *Inclusie*
Elke gemeente neemt passende maatregelen zodat mensen met zowel fysieke als mentale beperking zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijk kunnen leven.
2. *Omgevingswet*
De Omgevingswet gaat uit van leefbaarheid, veiligheid en gezondheid als belangrijke speerpunten voor beleid en regelgeving op het gebied van de fysieke leefomgeving.

Regionale/Provinciale en bovenlokale kaders

1. *Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)*
Het landgebruik in balans brengen met natuurlijke systemen en ontwikkelingen in het landelijk gebied. Dit draagt bij aan een landelijk gebied waar het prettig wonen en recreëren is en waarin ruimte is voor vitale landbouw.
2. *Ruimtelijk beleid parkstad: Intergemeentelijke Structuurvisie 'ruimte voor park & stad'*
In deze Structuurvisie hebben de Parkstadgemeenten in 2009 gezamenlijk ruimtelijk beleid geformuleerd. In het ruimtelijk beleid staan vier thema's centraal: ruimtelijke identiteit, economie, wonen en mobiliteit.
3. *Parkstad Limburg energietransitie palet 2.0*
De ambitie is om in 2040 een duurzame en energie neutrale regio te zijn. Het proces naar deze ambitie moet op gestructureerde en zorgvuldige wijze worden vormgegeven.
4. *De regionale energietransitie (RES)*
De RES bestaat uit 16 gemeentes in Zuid-Limburg, de Provincie, Waterschap Limburg en Enexis.
5. *Provinciale omgevingsvisie Limburg 2030-2050*
Streven naar een inclusieve, gezonde en veilige samenleving
Kenmerken en identiteit van gebieden staan centraal
Meer stad, meer land

Zorgvuldig omgaan met onze ruimte en voorraden bovengronds én ondergronds

6. *Integraal Veiligheidsplan SVBBL*

Regionale aanpak ondermijning en woonoverlast

Lokale kaders

1. *Coalitieakkoord Voerendaal 2022-2026*
Het op peil houden van de kwaliteit van de openbare ruimte vergt een permanente investering in onderhoud en reconstructie. De beheerplannen van gemeente Voerendaal liggen hieraan ten grondslag.
2. *Omgevingsvisie Voerendaal 2016-2030*
De rode draad in deze visie is dat de integrale leefomgeving van inwoners en ondernemers centraal staat. Dat betekent enerzijds dat de gemeente de eigen identiteit en kracht van de gemeenschap wil benutten en anderzijds ruimte wil geven voor nieuwe initiatieven die hierbij aansluiten. De gemeente wil inwoners en ondernemers hiervoor uitnodigen en de gemeentelijke procedures en processen hierop herformuleren.
3. *Sociaal Domein: Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein 2020-2022; Hart voor Voerendaal*
De gemeente luistert naar haar inwoners en faciliteert hen in hun positief gezonde gedrag waar mogelijk.
4. *Milieu*
Milieu en milieukwaliteit hebben een directe verbinding met de gezondheid van de inwoners, waar stevig op wordt ingezet. De thema's luchtkwaliteit, geur en geluid zijn daarbij van belang.
5. *Water: Watertakenplan Voerendaal 2020-2024*
Het Watertakenplan is een beleidsplan dat de invulling van de gemeentelijke watertaken weergeeft ten aanzien van afval-, hemel- en grondwater.
6. *Energietransitie: Energieneutraal in 2040*
Voerendaal wil in 2040 energieneutraal zijn. Dit wordt bereikt door duurzaam te bouwen, te investeren in het gemeentelijk wagenpark, zonnepanelen en het efficiënter maken van openbare verlichting.
7. *Mobiliteit: Mobiliteitsplan Voerendaal 2020-2026*
Het Mobiliteitsplan is gericht op het creëren van een robuust wegennetwerk binnen gemeente Voerendaal die toegankelijk en veilig is voor alle weggebruikers.
8. *Beheer wegen: Wegenbeheerplan 2020-2024*
Het beheerplan verhardingen heeft als doel de stand van zaken anno 2020 te beschrijven en inzicht te verschaffen in de noodzakelijke maatregelen en middelen voor de periode 2020 t/m 2024, met een doorkijk naar de lange termijn.
9. *Beheer groen: Groenbeheerplan 2016*
Bij het beheer en onderhoud van de buitenruimte moet rekening gehouden worden met wet- en regelgeving van landelijke kaders. De gemeente houdt met een integrale aanpak rekening met de kaders Bomenverordening, Algemene Plaatselijke Verordening en het inkoopbeleid.
10. *Groenstructuurplan 2013*
Een lange termijnvisie met planmatige uitwerking voor het behouden en versterken van de groene kwaliteiten in de bebouwde kernen en het aangrenzende buitengebied van de gemeente Voerendaal waarbij de thema's karakteristiek, functionaliteit en beheerbaarheid centraal staan.
11. *Visie op natuur en landschap 2008*

De ontwikkeling van rustige vormen van recreatie en toerisme dient de werkgelegenheid binnen de gemeente Voerendaal te stimuleren en te vergroten. Natuur, landschap en (cultuur)historie vormen de dragers daartoe.

12. **Milieu:** *Vastelling geluidsbelastingkaarten EU richtlijn Omgevingslawaaï 2021*

Het publiek voor te lichten over omgevingslawaaï (wettelijke verplichting) en te helpen bij het verlagen hiervan. Het gaat daarbij om te hoge geluidsniveaus veroorzaakt door weg- en railverkeer, luchtvaart en industrie bij geluidsgevoelige bestemmingen zoals woningen en scholen.

13. *Nota bodembeheer 2023*

Bodemkwaliteitskaart om uitvoering te kunnen geven aan de Wet milieubeheer en Wet bodembescherming

14. **Beoordelingskaderenergietuinen Voerendaal**

Integraal beheer en onderhoud – IBOR

Een volgende stap zou het opstellen van een IBOR zijn. Het Integrale Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR) omschrijft het beheerniveau van Voerendaal en onderbouwt de benodigde budgetten voor dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingen. Hierbij gaat de IVOR om het ambitieniveau en de IBOR om de vertaling daarvan naar het gewenste kwaliteits- en beheerniveau. Daarnaast biedt de IBOR inzicht in de kosten van de instandhouding van het beheer van de openbare ruimte over de lange termijn. In de IBOR geven we weer hoe we onze onderhoudsinspanningen aan kunnen laten sluiten op de gewenste ontwikkelingen in de openbare ruimte, zodat onze investeringen toekomstbestendig en duurzaam zijn.

Financiële consequenties

De uitwerking en concrete toepassing van deze visie vindt plaats binnen de projecten. Bij nieuwe projecten worden de ambities uit de IVOR meegenomen in de financiële onderbouwing. Bij projecten die reeds in de begroting zijn opgenomen kijken we of de ambities uit de IVOR een plek kunnen krijgen. Als dit financiële consequenties heeft worden deze voorgelegd aan de raad. Bij vaststelling van nieuwe beheerplannen heroverwegen we de bestaande financiering in het licht van de IVOR. Bij groot onderhoud en projecten kan een aanvullende investering in de openbare ruimte noodzakelijk zijn om de ambities van de IVOR waar te maken. Juist omdat het opwaarderen van bepaalde locaties een boost geeft aan het bereiken van onze ambities, zijn hiervoor investeringen nodig. In regulier beheer en onderhoudsgeld staat het economisch rendement vaak voorop in plaats van de doelen die we als gemeente nastreven op langere termijn. De kosten gaan vaak voor de baten en hierdoor komen ontwikkelingen slecht van de grond.

Aan deze IVOR is geen concrete investering gekoppeld. Het is vooral belangrijk om een bestedingspakket voor omvorming en herstructurering beschikbaar te stellen als er een plan voor de openbare ruimte op tafel ligt die een of meerdere ambities waarborgen. Investeren in kwaliteit is ook investeren in ontwerp, een goed begin is het halve werk. Dit geldt voor zowel grote als voor kleinschaligere projecten. Het maken van een nieuw ontwerp voor de openbare ruimte blijft daarbij altijd maatwerk en een uitdaging. Ruimte is begrensd en het blijft een kwestie van keuzes maken. Belangrijk is dan dat al aan de ontwerptafel alle betrokken disciplines de kans krijgen om argumenten aan te dragen op basis van de prioriteiten die zijn gesteld in deze IVOR.

Aan de IVOR zijn geen concrete middelen gekoppeld. In eerste instantie zal dekking gezocht worden binnen de begroting. Zover dit niet mogelijk is zal een voorstel voor extra dekking terugkomen in de raad.

Borging IVOR

Het opstellen van de IVOR is een begin, maar om het tot een succes te brengen is borging en het actueel houden van de IVOR van belang. Om de IVOR actueel te houden werken we met de binnen de gemeente gebruikelijke beleidscyclus van jaarlijkse evaluatie, bijstelling en verbetering processen. Eens in de 4 jaar zal een rapportage over de uitvoering van de IVOR voorgelegd worden aan de Raad. Om te borgen dat de IVOR ook echt als kader wordt meegenomen in de besluitvormings- en opstartfase van een project zal een checklist worden opgesteld om per ambitie aan te geven wat maximaal haalbaar is. Daarnaast nemen we de IVOR op in een syllabus voor projecten en beleidsplannen. Tevens stellen we de IVOR vast als beleid. Goede voorbeelden van wat mogelijk is en eerste gerealiseerde stappen in het kader van de IVOR gaan we uitdragen zodat dit ook anderen inspireert om met de ambities aan de slag te gaan. De IVOR borgen we dus door:

- creëren van bekendheid en draagvlak
- opnemen in de besluitvorming
- opnemen in processen

Wanneer vinden we dat de IVOR een succes is?

Een succesvolle IVOR is een makkelijk en toegankelijk document voor iedereen die ermee werkt. De IVOR is hierbij een vanzelfsprekendheid bij alle ontwikkelingen in de openbare ruimte in gemeente Voerendaal. Het hogere doel van de IVOR is invulling geven aan de ambities in de openbare ruimte en blijven voldoen aan de behoefte van de gebruiker. Daarnaast vinden we het belangrijk dat iedereen die actief is in de openbare ruimte effectiever **samen kan werken** en daarbij samen de ambities nastreeft. De IVOR is dan ook geen boekwerk dat in de kast komt te staan, maar een plan dat actief en in een continu proces wordt uitgedragen. Dit begint net na de vaststelling, maar blijft ook doorgaan in de periode daarna.

Actueel houden van de IVOR

De IVOR is een overkoepelend en strategisch document met ambities voor de langere termijn. Veel ambities kosten tijd om te realiseren. Ook bevinden we ons in een dynamische maatschappij en checken we bij de evaluatie of nieuwe ontwikkelingen en nieuwe beleidsvisies/plannen moeten worden opgenomen in de IVOR. Daarom voeren we na 4 jaar na het vaststellen een uitgebreide evaluatie uit en volgt indien nodig een bijstelling. Actualisaties van de IVOR koppelen we overigens aan bestuursperiodes. Zo actualiseren we na elke bestuursperiode het document en passen we het aan naar het beleid van de nieuwe bestuursperiode. Bij het actualiseren denken onze inwoners mee, zij komen immers het vaakst in de openbare ruimte.

Ook bekijken we bij periodieke evaluaties welke ambities al concreet zijn bereikt. Hiervoor is een aangewezen contactpersoon nodig die de ontwikkelingen op het gebied van de IVOR in de gaten houdt. Zo blijft dit document actueel en heeft het de grootste potentie om de ambities te verwezenlijken. Dit vraagt ook aan de organisatie om creatief te blijven denken. Als de IVOR bij alle betrokken medewerkers leeft, benutten we zo veel mogelijk kansen en ambities. Bij de evaluatie is het dan ook goed om te bekijken of

de IVOR inderdaad bijdraagt aan deze integrale werkwijze, of we inderdaad meer samenwerken tussen de verschillende beleidsvelden en of een integrale aanpak goed geborgd is binnen de betreffende processen.

De behoefte van de gebruiker monitoren we door de belevingswaarde en tevredenheid van onze inwoners te toetsen, bijvoorbeeld door middel van de jaarlijkse enquêtes in Parkstadverband. De huidige klanttevredenheid van de burgers zal hierbij als benchmark worden gebruikt. Op deze wijze meten we het effect in de uitvoering van deze IVOR.

Implementatie - acties

- De IVOR samenvatten in een soort checklist die een compact en compleet overzicht geeft van de thema's met ambities om rekening mee te houden bij project- en beleidsontwikkelingen.
- De thema's zoals genoemd in deze IVOR standaard opnemen bij project uitvraag en plan van aanpak.
- De gemeente borgt de IVOR door deze op te nemen in de betreffende processen binnen de organisatie.
- De IVOR is kaderstellend in een dynamisch beleidsveld, waardoor het van belang is jaarlijks te evalueren en om de 4 jaar uitgebreid te evalueren om eventueel ambities bij te stellen.
- De procesverantwoordelijke stelt een management-samenvatting op.

4. Aandachtspunten communicatie en proces

In de openbare ruimte zijn veel partijen die participeren en samenwerken. Het is belangrijk om deze partijen te informeren, inspireren, faciliteren en stimuleren. Op deze wijze borgen we een toekomstbestendige openbare ruimte van én voor ons allemaal.

Communicatie en participatie van inwoners en bedrijven

Voor participatie van inwoners en bedrijven sluiten we aan bij bestaande participatiebeleid. Het tot een succes brengen van deze IVOR doen we niet alleen. Om zoveel mogelijk opgestelde ambities te waarborgen is de inbreng van inwoners en andere betrokkenen nodig, zij weten immers wat nodig is voor een leefbare openbare ruimte. Door bij elk project goed na te gaan wie belanghebbende is en deze te betrekken bij het proces creëren we meer draagvlak. Hierbij is het belangrijk om te kijken wat aansluit bij de leefwereld van de inwoners: wat is relevant voor de inwoners, waar hebben inwoners baat bij binnen dit project? Maar ook andersom; inwoners en bedrijven hebben zelf ook grond en dragen daarmee ook een verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de leefomgeving. Dit maakt samenwerking des te belangrijker.

Om onze doelen te bereiken, is het van groot belang om de inwoners op de juiste manier te betrekken. Dit vraagt om een actieve communicatie tussen gemeente en belanghebbenden. Door inwoners vanaf het begin te betrekken bij ontwikkelingen wordt draagvlak gecreëerd waardoor er meer mede-eigenaarschap ontstaat bij onze inwoners. Bij nieuwe projecten stellen we daarom telkens een plan op voor de participatie van inwoners en belanghebbenden. Door de IVOR als een soort checklist en procesafspraken bij nieuwe projecten te houden, is participatie een standaard onderdeel van het proces. Ook in het kader van de Omgevingsvisie is het van belang om inwoners meer te betrekken bij gemeentelijke initiatieven. We staan open voor ideeën vanuit de samenleving zolang deze binnen de gemeentelijke kaders vallen, zoals genoemd in deze IVOR. De bewonersinitiatieven dragen daarmee bij aan de gemeentelijke ambities, en daarmee ook **aan** de ambities van onze samenleving.

Implementatie organisatie

Al tijdens het opstellen van deze IVOR was een grote betrokkenheid zichtbaar binnen de organisatie. Om dit document naar een hoger niveau te tillen, breiden we deze betrokkenheid uit door de hele organisatie. Hier ligt de nadruk op het integraal samenwerken tussen verschillende beleidsvelden. De basis van de IVOR is gelegd, het is vervolgens zaak om deze verder in te bedden in de organisatie zodat iedereen, op elk niveau, er mee gaat werken. Dit bereiken we door bijvoorbeeld posters op te hangen in gemeentelijke gebouwen en lunchsessies te organiseren waar we brainstormen over onze ontwikkelingen en ambities. Ervaringen en succesverhalen van deze IVOR delen we op kanalen zoals intranet, de website en LinkedIn. Tot slot stellen we al onze nieuwe werknemers op de hoogte van onze ambities tijdens hun inwerkperiode.

Bijlage 1 – Landelijke, regionale en lokale kaders

LANDELIJKE KADERS

INCLUSIE

Beleidskader | Handreiking Lokale Inclusie Agenda

Voor elke gemeente betekent dit dat zij passende maatregelen moet nemen zodat personen met een beperking zo zelfstandig en onafhankelijk mogelijk kunnen leven.

Dus dat mensen met een beperking:

- vrijelijk kunnen kiezen waar, met wie en hoe zij willen wonen en leven
- de beschikking hebben over zorg en diensten die hen waar nodig ondersteunen bij het participeren in de samenleving
- net als iedereen toegang hebben tot informatie, producten, openbare voorzieningen, maatschappelijke diensten, gebouwen en openbare ruimte

Niet alle voorzieningen in de gemeente hoeven direct toegankelijk te zijn. Het gaat om een geleidelijke verbetering. Bij nieuw beleid moet er wel altijd direct rekening houden met de positie van mensen met een beperking. Het VN-Verdrag spreekt daarom bij de ontwikkeling van nieuwe producten of nieuw beleid ook over **‘design for all’**. Wanneer je bij het ontwerpen van beleid direct uitgaat van ‘de toegang en bruikbaarheid voor iedereen’ in plaats van ‘toegang en bruikbaarheid voor de gemiddelde gebruiker’ sluit je niemand uit.

OMGEVINGSWET

Beleidskader | Mengpaneel milieu

Met ingang van de Omgevingswet krijgen gemeentes de mogelijkheid eigen afwegingen te maken als het gaat om de kwaliteitsnorm binnen milieuthema’s zoals geluid, lucht en geur. Hiervoor stelt het Rijk inhoudelijke kaders, in de vorm van instructieregels. Deze geven een standaardnorm en bandbreedte mee. Omdat er meerdere mogelijkheden zijn om lokaal bestuurlijk af te wegen is daarom het ‘mengpaneel milieu’ geïntroduceerd. Middels deze tool krijgen besluitvormers meer ruimte bij regels.

REGIONALE/PROVINCIALE EN BOVENLOKALE KADERS

GEBIEDSPROGRAMMA LIMBURG

Beleidskader | Plan van Aanpak voor het gebiedsgerichte planproces

Het landgebruik moet in balans worden gebracht met natuurlijke systemen en ontwikkelingen in het landelijk gebied die niet ten koste gaan van landschappelijke kwaliteiten. Dat draagt bij aan een landelijk gebied waar het prettig wonen en recreëren is en waarin ruimte is en blijft voor vitale landbouw. Met gezonde ondernemingen die een goed economisch perspectief hebben en werken in en aan een gezonde omgeving. In het landelijk gebied spelen veel nationale belangen die ruimte vragen, waaronder de ontwikkeling van een duurzame (kringloop)landbouw voor voedsel en agroproductie, het waarborgen van voldoende oppervlakte en grondwater van voldoende kwaliteit gedurende het gehele jaar voor alle functies (zoals drinkwater, water voor natuur en water voor landbouw). Tevens het waarborgen van de waterveiligheid, inclusief het zo veel mogelijk voorkomen van overlast. Maar ook het behouden en versterken van cultureel erfgoed en landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten, de productie en transport van hernieuwbare energie en het verbeteren en beschermen van de biodiversiteit hebben ruimte nodig. Het versterken van onze natuur is een urgente opgave. Deze verschillende, toenemende en deels strijdige claims op de fysieke leefomgeving vragen om nadere afweging zowel nationaal als in regionale en lokale gebiedsprocessen.

RUIMTELIJK BELEID PARKSTAD

Beleidskaders: ruimtelijk beleid in Parkstad Limburg, ruimtelijk beleid in Zuid-Limburg, energiebeleid: Parkstad Limburg Energietransitie (PALET), Uitvoeringsprogramma PALET, Zonnepanelenproject Parkstad en EMR connect.

Intergemeentelijke Structuurvisie 'ruimte voor park & stad'

Hierin hebben de Parkstadgemeenten al in 2009 gezamenlijk ruimtelijk beleid geformuleerd. In het ruimtelijk beleid staan vier thema's centraal:

- Ruimtelijke identiteit: regionale ontwikkeling met de natuur als goede buur
- Economie: meer vitaliteit en ondernemerschap vanuit historische en huidige kracht
- Wonen: meer kwaliteit voor een veranderende bevolking
- Mobiliteit: meer samenhang en een betere bereikbaarheid

PARKSTAD LIMBURG ENERGIETRANSITIE (PALET) PALET 2.0 – VOERENDAAL

Het Ambitiedocument PALET 1.0 en de acht PALET 2.0-rapporten hebben de regionale en lokale energiehuishouding en de regionale en lokale besparings- en opwekkingspotenties inzichtelijk gemaakt. De ambitie is om in 2040 een duurzaam energieneutrale regio te zijn en het proces daarnaartoe moet op gestructureerde en zorgvuldige wijze worden vormgegeven.

DE REGIONALE ENERGIETRANSITIE (RES)

De RES Zuid-Limburg bestaat uit de 16 gemeenten in Zuid-Limburg, de Provincie, het waterschap en Enexis. Gezamenlijk hebben deze partijen het RES 1.0 opgesteld en ingediend. Omdat in Zuid-Limburg verschillende snelheden en uitgangspunten bestaan, is de RES Zuid-Limburg opgedeeld in drie deelregio's: Parkstad Limburg, Westelijke Mijnstreek en Maastricht-Heuvelland.

PROVINCIALE OMGEVINGSVISIE LIMBURG 2030-2050

- Streven naar een inclusieve, gezonde en veilige samenleving
- Kenmerken en identiteit van gebieden staan centraal
- Meer stad, meer land
- Zorgvuldig omgaan met onze ruimte en voorraden bovengronds én ondergronds

LOKALE KADERS

COALITIEAKKOORD

Beleidskader | Coalitieakkoord Voerendaal 2022-2026

Het op peil houden van de kwaliteit van de openbare ruimte vergt een permanente investering in onderhoud en reconstructie. De beheerplannen van gemeente Voerendaal liggen hieraan ten grondslag.

SOCIAAL DOMEIN

Beleidskader | Uitvoeringsprogramma Sociaal Domein 2020-2022; Hart voor Voerendaal

Beleidskader | Hart voor Voerendaal: Visie op een positief gezond Voerendaal

Positieve gezondheid is een bredere kijk op gezondheid, die de gemeente heeft onderverdeeld in verschillende dimensies.

- Positieve gezondheid als middel voor een prettiger leven
- Voor elkaar, met elkaar
- De gemeente als partner
- Gebruik maken van de omgeving
- Hoog voorzieningenniveau
- Sport en sportaccomodaties
- Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG)
- De Burgerij (-locaties)

MILIEU

Beleidskader

Milieu en milieukwaliteit hebben een directe verbinding met de gezondheid van de inwoners, waar stevig op wordt ingezet. De thema's luchtkwaliteit, geur en geluid zijn daarbij van belang.

WATER

Beleidskader | Watertakenplan Voerendaal 2020-2024

Het Watertakenplan is een beleidsplan dat de invulling van de gemeentelijke watertaken weergeeft. In **dit** plan legt gemeente Voerendaal vast wat de doelen zijn en welke rol de inwoners en bedrijven hebben ten aanzien van afval-, hemel- en grondwater.

ENERGIETRANSITIE

Beleidskader | Energieneutraal in 2040

Voerendaal wil in 2040 energieneutraal zijn. Dit bereiken we door duurzaam te bouwen, te investeren in het gemeentelijk wagenpark en het efficiënter maken van openbare verlichting. Daarnaast zet de gemeente actief in op het plaatsen van zonnepanelen, zowel op gemeentelijke als particuliere gronden en gebouwen, en in samenwerking met Rijkswaterstaat en ProRail. Ook werken we mee aan het realiseren van 20 hectare zonneweides in Voerendaal..

MOBILITEIT

Beleidskader | Mobiliteitsplan Voerendaal 2020-2026

Het Mobiliteitsplan is gericht op het creëren van een robuust wegennetwerk binnen gemeente Voerendaal die toegankelijk en veilig is voor alle weggebruikers. Voor elke soort weggebruiker wil de gemeente Voerendaal in 2030 een coherent, duidelijk, eenvormig en veilig netwerk creëren waarin elke inwoner zich zonder zorgen kan verplaatsen, dit verhoogt de leefbaarheid van de gemeente. Vanuit dit Mobiliteitsplan borgen we de bereikbaarheid van onze kernen door rekening te houden met alle typen vervoer en verplaatsingen. Dit doen we door o.a. een heldere wegcategorisering op te stellen, extra verkeersveiligheidsmaatregelen aan te brengen, infrastructuur te verbeteren en te investeren in verkeersveilige schoolroutes.

BEHEER WEGEN

Beleidskader | Wegenbeheerplan 2020-2024

Goede bereikbaarheid en verkeersveiligheid van diverse kernen is voor iedere inwoner van belang, de gemeente heeft daarbij een inhoudelijke verantwoordelijkheid en financiële taak. Het beheerplan verhardingen heeft als doel de stand van zaken anno 2020 te beschrijven en inzicht te verschaffen in de noodzakelijke maatregelen en middelen voor de periode 2020 t/m 2024, met een doorkijk naar de lange termijn. Dit geeft ons inzicht in de kwantiteit en kwantiteit van het verharde areaal aan wegen en de budgetbehoefte voor de instandhouding van ons areaal.

BEHEER GROEN

Beleidskader | Groenbeheerplan 2016 (actualisatie voorzien in 2023)

Bij het beheer en onderhoud van de buitenruimte zijn wet- en regelgeving van landelijke kaders van belang. De gemeentelijke kaders waar rekening mee dient te worden gehouden zijn o.a. de Bomenverordening, de Algemene Plaatselijke Verordening en het inkoopbeleid. Daarnaast stellen we voor om projecten meer integraal op te pakken waarbij wordt ingezet op duurzame inrichting van de openbare ruimte en de aanleg van duurzaam groen. We spelen actief in op toekomstige ontwikkelingen in het landelijk beleid, zoals de nieuwe Bestrijdingsmiddelenwet en de nieuwe Natuurwet.

OMGEVINGSWET

Beleidskader | Omgevingsvisie Voerendaal 2016-2030

Een van de belangrijkste doelen van de nieuwe Omgevingswet is het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving. De Omgevingswet gaat, veel meer dan de traditionele ruimtelijke ordening, uit van leefbaarheid en gezondheid als belangrijke speerpunten voor beleid en regelgeving op het gebied van de fysieke leefomgeving. De inrichting van de omgeving kan namelijk bijdragen aan maatschappelijke doelen bijvoorbeeld meer bewegen, sociale veiligheid, ontmoeten, groen, gezonde lucht of het verminderen van gezondheidsverschillen. De gemeente Voerendaal heeft reeds in 2016 een omgevingsvisie vastgesteld: 'Omgevingsvisie Voerendaal 2016-2030. Een Vitaal Voerendaal, goed leven in het land van Kalk'. Ter verdieping en versterking hiervan worden op diverse beleidsterreinen een stevigere verbinding gemaakt met (positieve) gezondheid. Bij toekomstige (gebieds-)ontwikkelingen is het van belang dat er een duidelijke en directe verbinding wordt gezocht met positieve gezondheid.